

**WARMIŃSKO-MAZURSKI URZĄD WOJEWÓDZKI
w OLSZTYNIE
WYDZIAŁ POLITYKI SPOŁECZNEJ**

**RAPORT DOTYCZĄCY MONITORINGU ZJAWISKA
PRZEMOCY W RODZINIE
W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM**

OLSZTYN, 2021 r.

Spis treści

WPROWADZENIE	3
DIAGNOZA.....	4
MONITORING ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE w 2021 r. W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO- MAZURSKIM.....	22
EWALUACJA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE	29
REKOMENDACJE.....	32

WPROWADZENIE

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki społecznej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie zjawiskom aspołecznym, w tym m.in. przemocy w rodzinie.

Zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie realizowane są przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego oraz powiatowego na zasadach określonych w ustawie z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) oraz w ustawach: z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876) i z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119). Głównymi podmiotami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie są jednostki samorządu terytorialnego.

Do zadań Wojewody, określonych w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie należy m.in. monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie oraz monitorowanie realizacji zadań zawartych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a także nadzór nad realizacją zadań z tego zakresu wykonywanych przez samorząd gminny, powiatowy i wojewódzki. Zgodnie z zapisem zawartym w pkt. 1.1.3. *Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021*, do zadań Wojewody należy opracowanie raportu dotyczącego monitoringu (*diagnoza i ewaluacja*) zjawiska przemocy na terenie województwa.

Niniejszy raport został sporządzony w oparciu o analizę danych statystycznych pochodzących ze sprawozdań składanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej szczebla gminnego oraz powiatowego za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej oraz danych zebranych w wyniku prowadzanego nadzoru przez służby Wojewody Warmińsko-Mazurskiego za rok 2020.

DIAGNOZA

I. Realizacja zadań samorządów wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 r.

Cel 1: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

1. Profilaktyka i edukacja społeczna

1.1. Poszerzenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie

Zgodnie z obowiązującą ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zadaniem gmin i powiatów jest diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań profilaktycznych wobec środowisk zagrożonych przemocą w rodzinie, a także całych społeczności lokalnych.

W 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim, lokalne diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie zostały opracowane przez 13 powiatów i 68 gmin.

1.2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej

W celu podniesienia poziomu wiedzy i zwiększenia świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy organizowane są m.in. kampanie społeczne. W omawianym okresie sprawozdawczym na terenie województwa warmińsko-mazurskiego na szczeblu powiatowym przeprowadzono 12 kampanii społecznych, na szczeblu gminnym – 44.

W zakresie współpracy pomiędzy organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie, w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmałżeńskich, inicjatywy w tym zakresie podjęły 3 powiaty i 2 gminy. Na poziomie powiatów zrealizowano 3 inicjatywy (informacji udzielono 236 osobom), natomiast w gminach podjęto 2 inicjatywy (nikt nie skorzystał z proponowanej oferty).

1.3. Poprawa jakości działań profilaktycznych

W odniesieniu do działań zorientowanych na wyeliminowanie lub ograniczenie występowania zjawiska przemocy w rodzinie, realizowanych w formie programów profilaktycznych, 18 powiatowych jednostek samorządu terytorialnego opracowało programy służące działaniom profilaktycznym, mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie. Docelowo zostało zrealizowanych 19 powiatowych programów służących działaniom profilaktycznym, w których uczestniczyły 1754 osoby.

Na szczeblu gminnym, opracowano 32 gminne programy profilaktyczne w 27 placówkach było prowadzone poradnictwo związane z edukacją rodziców. W 2020 r. z ww. poradnictwa skorzystało 1291 osób, w tym 920 kobiet (30 niepełnosprawnych i 71 starszych) oraz 371 mężczyzn (17 niepełnosprawnych i 22 starszych).

1.4. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 1 ww. ustawy, opracowanie i realizacja programu o zasięgu powiatowym zostało wskazane jako zadanie własne powiatu.

W świetle informacji przekazanych przez ww. jednostki, w 2020 r. program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie opracowano i realizowano w 116 gminach oraz w 21 powiatach województwa warmińsko-mazurskiego.

Cel 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

2.1. Rozwój infrastruktury

2.1.1. Utworzenie i funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie nie może opierać się na działalności jednego podmiotu, ponieważ żadna instytucja czy organizacja nie ma wystarczających kompetencji i środków finansowych, aby samodzielnie rozwiązać problemy pojawiające się w sytuacji zaistnienia przemocy w rodzinie. Filarem systemu przeciwdziałania przemocy domowej w każdej gminie są zespoły interdyscyplinarne - integrujące i koordynujące działania podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy oraz tworzone przez te zespoły grupy robocze, pracujące z rodzinami objętymi procedurą „Niebieskie Karty”.

W 2020 roku zespoły interdyscyplinarne funkcjonowały we wszystkich 116 gminach województwa warmińsko-mazurskiego. Łącznie odbyły 601 posiedzeń i utworzyły 3250 grup roboczych. Członkowie grup roboczych spotkali się na 10967 posiedzeniach i udzieliły wsparcia łącznie 12433 osobom, w tym 4654 kobietom (333 niepełnosprawnym i 827 starszym), 4237 mężczyznom (281 niepełnosprawnym i 521 starszym), 3542 dzieciom (99 niepełnosprawnym). Z pomocy grup roboczych skorzystały łącznie 4572 rodziny.

Działalność zespołów interdyscyplinarnych w 2020 r.

Wskaźnik	Liczba
Zespoły interdyscyplinarne	116
Posiedzenia zespołów	601
Rodziny objęte pomocą zespołów interdyscyplinarnych	0
Osoby objęte pomocą zespołów interdyscyplinarnych	0
Rodziny objęte pomocą grup roboczych	4 572
Osoby objęte pomocą grup roboczych	12 433
Utworzone grupy robocze	3 250
Posiedzenia grup roboczych	10 967

Zródło: Opracowanie własne.

Prowadzenie procedury „Niebieskie Karty” w 2020 roku

Z analizy danych zebranych przez służby Wojewody za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej wynika, że w 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim wszczęto poprzez wypełnienie formularzy „Niebieska Karta – A” 3 375 procedur „Niebieskie Karty”. W okresie sprawozdawczym wypełniono również 614 „Niebieskich Kart – A”, dokumentujących kolejne zdarzenia wystąpienia przemocy w rodzinie. W 2020 r., tak jak w latach ubiegłych, najczęściej formularzy „Niebieska Karta – A” wypełnili przedstawiciele Policji – 90%, najmniej przedstawiciele ochrony zdrowia – 0,4%.

W okresie sprawozdawczym wszczęto poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” 283 procedury, w których osobą wobec której istniało podejrzenie, że doświadcza przemocy była osoba niepełnoletnia (do 18 r. ż.). Wypełniono również 18 formularzy „Niebieska Karta – A” dokumentujących kolejne zdarzenie stosowania przemocy wobec osoby niepełnoletniej.

Liczba wypełnionych „Niebieskich Kart – A” za 2020 r.

		Liczba WSZYSTKICH Niebieskich Kart - A wypełnionych w okresie od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r.	Liczba Niebieskich Kart - A wypełnionych w okresie od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r. WSZCZYNAJĄCYCH procedurę "Niebieskie Karty"	Liczba WSZYSTKICH Niebieskich Kart - A wypełnionych w okresie od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r. w których osobą wobec której istniało podejrzenie, że doświadcza przemocy była osoba niepełnoletnia (do 18 r. ż.)	Liczba Niebieskich Kart - A wypełnionych w okresie od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r. WSZCZYNAJĄCYCH procedurę "Niebieskie Karty" w których osobą wobec której istniało podejrzenie, że doświadcza przemocy była osoba niepełnoletnia (do 18 r. ż.)
		1	2	3	4
OGÓLEM	1	3 989	3 375	301	283
w tym wypełnione przez przedstawicieli Policji	2	3 592	2 996	189	173
w tym wypełnione przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (jops)	3	311	299	70	69
w tym wypełnione przez przedstawicieli komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (gkrpa)	4	30	25	0	0
w tym wypełnione przez przedstawicieli oświaty	5	40	40	35	35
w tym wypełnione przez przedstawicieli ochrony zdrowia	6	16	15	7	6

Dane dotyczące procedury „Niebieska Karta” w 2020

Wskaźnik	Liczba
	2020 r.
Wypełnione formularze „Niebieska Karta - C”	3 207
Wypełnione formularze „Niebieska Karta - D”	2 134
Rodziny objęte procedurą „Niebieskie Karty”	4 818
Rodziny, w których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”	3 367
Procedury zakończone w związku z ustaniem przemocy w rodzinie i uzasadnionym przypuszczeniem o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	2 814
Procedury zakończone w wyniku rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	467

Źródło: Opracowanie własne

2.1.2. Rozbudowa sieci i poszerzenie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

W okresie sprawozdawczym na terenie województwa warmińsko-mazurskiego utworzono 7 nowych placówek, tj:

- 2 punkty konsultacyjne dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie na poziomie gminy,
- 3 ośrodki interwencji kryzysowej, w tym 2 prowadzone przez powiat i 1 prowadzony przez gminę miejską,
- 3 domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

Z oferty punktów konsultacyjnych dla ofiar przemocy domowej skorzystało 36 osób, w tym 25 kobiet (w tym 1 niepełnosprawna i 1 starsza), 10 mężczyzn (w tym 1 niepełnosprawny i 4 starszych) i 1 dziecko. W nowoutworzonych ośrodkach interwencji kryzysowej wsparcie znalazły łącznie 2 osoby, w tym, 1 kobieta i 1 dziecko. Z oferty domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, skorzystało 11 kobiet (2 niepełnosprawne) oraz 17 dzieci (3 niepełnosprawnych).

2.2. Nawiązanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami samorządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

W celu optymalnej i efektywnej realizacji zadań zalecana jest interdyscyplinarna współpraca pomiędzy wszystkimi jednostkami i organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W województwie warmińsko-mazurskim, w ramach współpracy, zlecono i wspólnie zrealizowano 2 projekty o zasięgu wojewódzkim, 9 – powiatowym i 10 – gminnym.

2.3. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

W ramach realizacji zadania, polegającego na upowszechnianiu informacji i edukacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej, opracowano i upowszechniono 26 materiałów edukacyjnych w powiatach i 129 w gminach. Ponadto przeprowadzono kampanie społeczne – 14 w powiatach i 61 w gminach.

W zakresie edukacji opracowano i realizowano zajęcia kierowane do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie. W powiatach zorganizowano 11 tego rodzaju zajęć, z udziałem 20 osób, natomiast w gminach – 283, z udziałem 706 osób.

2.4. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Z poradnictwa realizowanego przez instytucje publiczne, zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w województwie warmińsko – mazurskim, skorzystało:

1. na poziomie gmin – 4871 osób, w tym:

- medycznego: 168
- psychologicznego: 1894
- prawnego: 759
- socjalnego: 3413
- zawodowego i rodzinnego: 811

2. na poziomie powiatu – 1802 osoby, w tym:

- medycznego: 69
- psychologicznego: 1 777
- prawnego: 1 362
- socjalnego: 783
- zawodowego i rodzinnego: 194

2.4.1. Punkty konsultacyjno-informacyjne

Osoby dotknięte przemocą mogły skorzystać z oferty 84 gminnych punktów konsultacyjno-informacyjnych. Konsultanci przyjęli łącznie 2097 osób, w tym 1424 kobiet (81 niepełnosprawnych i 198 starszych), 389 mężczyzn (23 niepełnosprawnych i 61 starszych) i 284 dzieci (16 niepełnosprawnych).

2.4.2. Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w roku sprawozdawczym funkcjonowały 4 całodobowe domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, dysponujące łącznie 90 miejscami. Z pomocy ww. placówek skorzystało 59 osób, w tym 24 kobiety (1 niepełnosprawna) i 35 dzieci (1 niepełnosprawne).

2.4.3. Ośrodki Interwencji Kryzysowej

Niezmiernie ważną rolę w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie odgrywają ośrodki interwencji kryzysowej. W 2020 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego było ich 12 (11 prowadzonych przez powiat i 1 prowadzony przez gminę miejską). Placówki dysponowały łącznie 94 miejscami, w tym 8 placówek posiadało łącznie 74 miejsca całodobowe. Z miejsc w ośrodkach skorzystało łącznie 151 osób, w tym 76 kobiet (7 niepełnosprawnych i 1 starsza), 21 mężczyzn (1 starszy), 54 dzieci (3 niepełnosprawnych). Z miejsc całodobowych skorzystało 55 osób, w tym 22 kobiety (2 niepełnosprawne), 3 mężczyzn i 30 dzieci (3 niepełnosprawnych). W 2020 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonował 1 punkt interwencji kryzysowej, który nie zapewniał miejsc całodobowych.

2.4.4. Specjalistyczne ośrodki wsparcia

Z pomocy 3 powiatowych specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, dysponujących łącznie 55 miejscami całodobowymi, skorzystały łącznie 394 osoby, w tym 268 kobiet (17 niepełnosprawnych i 9 starszych), 23 mężczyzn (2 niepełnosprawnych i 2 starszych), 103 dzieci (2 niepełnosprawnych). Z miejsc całodobowych skorzystało łącznie 112 osób, w tym 48 kobiet (3 niepełnosprawne, 3 starsze), 1 mężczyzna i 63 dzieci (2 niepełnosprawnych).

2.4.5. Telefony zaufania

W 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało łącznie 14 telefonów zaufania, z czego 12 w gminach (w tym 3 całodobowe) i 2 dostępne całodobowo w powiatach.

W okresie sprawozdawczym w powiatach przeprowadzono 79 rozmów, z których 5 miało charakter interwencyjny, w gminach – 71, z czego 32 o charakterze interwencyjnym.

2.4.6. Przyjazne pokoje przesłuchań

Dla wzmocnienia ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań oraz tworzenie odpowiednich warunków do przesłuchiwania dorosłych osób dotkniętych przemocą w rodzinie tworzone są przyjazne pokoje przesłuchań.

W 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało 18 przyjaznych pokoi przesłuchań – 12 w strukturach jednostek organizacyjnych powiatu i 6 prowadzonych przez gminy.

2.4.7. Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

W związku z bezpośrednim zagrożeniem życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie, zostało odebranych z rodziny ogółem 19 dzieci (5 dziewczynek i 14 chłopców), z których umieszczono:

- w rodzinie zastępczej - 7,
- w placówce opiekuńczo-wychowawczej - 9,
- u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej - 3.

2.4.8. Opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie uczestniczą w programach terapeutycznych i korzystają z pomocy psychologicznej. W województwie warmińsko-mazurskim, programy terapeutyczne zrealizowano w 7 powiatach i 7 gminach, w których łącznie uczestniczyły 243 osoby (146 kobiet, 29 mężczyzn, 68 dzieci). Programy ukończyły łącznie 203 osoby (106 kobiet, 30 mężczyzn, 67 dzieci).

W celu zwiększenia pomocy osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej tworzone są grupy terapeutyczne i grupy wsparcia. W województwie warmińsko-mazurskim

w 2020 r. funkcjonowało 5 grup terapeutycznych i 8 grup wsparcia (3 w powiatach i 5 w gminach).

2.5. Monitoring skuteczności działań pomocowych

Nadrzędnym celem działań podejmowanych w związku z rozpoznaniem przemocy w rodzinie jest doprowadzenie do zaprzestania stosowania przemocy przez sprawców. W 2020 r. przewodniczący gminnych zespołów interdyscyplinarnych zakończyli 2814 procedur „Niebieska Karta” z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. Jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane do prowadzenia monitoringu sytuacji osób, które opuściły specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, u których przemoc w rodzinie ustała. Z danych przekazanych przez gminy i powiaty wynika, że w 2020 r. gminy monitorowały sytuację 189 osób (w tym 78 kobiet, 56 mężczyzn i 55 dzieci), natomiast w powiatach monitoringiem objęto 130 osób (w tym 51 kobiet, 1 mężczyznę i 77 dzieci).

Skuteczność pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą uzależniona jest od wielu czynników, które w celu zwiększenia efektywności podejmowanych działań należy zidentyfikować. W 2020 r. opracowano łącznie 19 corocznych raportów analiz czynników sprzyjających i utrudniających udzielenie skutecznej pomocy osobom dotkniętym - 2 w powiatach i 17 w gminach.

Cel 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

3.1. Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

W zakresie ewidencjonowania instytucji rządowych i samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne, na stronach internetowych 14 powiatowych i 35 gminnych jednostek samorządu terytorialnego dokonano corocznej aktualizacji baz teleadresowych podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. W 11 powiatach i 26 gminach opracowano informatory zawierające dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych, a także zakres realizowanych oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. W 2020 r. powiaty województwa warmińsko-mazurskiego przekazały łącznie 143 aktualne informatory - w wersji papierowej lub elektronicznej, w tym: 22 właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, 20 prokuratorom rejonowym, 20 komendantom powiatowym policji, 81 wchodzącym w obręb powiatów gminom. W okresie sprawozdawczym w 18 gminach umieszczono informatory na stronach internetowych do dnia 15 sierpnia 2020 r.

3.2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie

Podjęmowanie interwencji w rodzinie uwikłanej w przemoc odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, o której mowa w art. 9d ustawy z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Procedura ma charakter interwencyjny, a jej głównym celem jest rozpoznawanie i diagnozowanie występującej w rodzinach przemocy, jej zatrzymanie i zapewnienie bezpieczeństwa osobom doznającym krzywdzenia ze strony najbliższych oraz usprawnianie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym poprzez tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

W 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim ww. procedurą było objętych 4818 rodzin.

W związku z realizacją procedury „Niebieskie Karty”:

- członkowie zespołu interdyscyplinarnego/grupy roboczej wypełnili 3207 formularzy „Niebieska Karta – C”;
- członkowie zespołu interdyscyplinarnego/grupy roboczej wypełnili 2134 formularze „Niebieska Karta-D”.

W 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim zostały zakończone 3281 procedury „Niebieska Karta”, w tym:

- w wyniku zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy – 2814;
- z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań – 467.

Informacje o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc były przekazywane Policji lub kuratorom sądowym przez pracowników socjalnych z terenu gmin – 97 razy, natomiast z terenu powiatu – 0.

3.2.1. Opracowanie i realizacja oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych

Z analizy zebranych danych wynika, że w 2020 r. w 34 na 116 gmin (t.j. w blisko 1/3) nie zaproponowano żadnej osobie udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym w trakcie realizacji procedury „Niebieskie Karty”. W całym województwie w 2020 r. wszczęto 3 375 procedur „Niebieskie Karty”, udział w programie korekcyjno-edukacyjnym zaproponowano natomiast 1 140 osobom stosującym przemoc w rodzinie, co stanowi 34% liczby wszczętych procedur. Z ww. osób do programu korekcyjno-edukacyjnego przystąpiło 194 sprawców, a ukończyło – 150.

W roku sprawozdawczym w województwie warmińsko-mazurskim, na terenie powiatów, opracowano i zrealizowano 29 edycji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych. Do programów przystąpiły łącznie 303 osoby, w tym 45 kobiet i 258 mężczyzn. Ukończyło programy 257 osób, w tym 38 kobiet i 219 mężczyzn.

W 2020 r. programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie realizowało 14 na 21 powiatów. Należy zaznaczyć, że rok 2020 był szczególnie ze względu na obowiązujący od marca tego roku stan zagrożenia epidemicznego spowodowany

rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-COV-2, co znacznie ograniczyło lub wręcz uniemożliwiło realizację programów oddziaływań dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W wyniku badania skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do sprawców przemocy w rodzinie poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu ustalono, że do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie powróciło 13 osób, w tym wyłącznie mężczyźni.

W 2020 roku ogółem na prowadzenie programów korekcyjno-edukacyjnych wydatkowano: 253 598,26 zł, z czego z dotacji celowej z budżetu państwa: 243 643,27 zł.

<p>Ogółem liczba „Niebieskich Kart - A” wszczynających procedurę „Niebieskie Karty” w 2020 r. w województwie</p>	<p>Liczba sprawców przemocy w rodzinie, którym zaproponowano udział w programie korekcyjno-edukacyjnym w trakcie realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2020 r. w województwie</p>	<p>w tym liczba sprawców przemocy w rodzinie, którzy rozpoczęli program korekcyjno-edukacyjny</p>	<p>w tym liczba sprawców przemocy w rodzinie, którzy ukończyli program korekcyjno-edukacyjny</p>	<p>Ogółem liczba sprawców przemocy w rodzinie, którzy ukończyli program korekcyjno-edukacyjny w 2020 r. w województwie</p>
<p>3 375</p>	<p>1 140</p>	<p>194</p>	<p>150</p>	<p>257</p>

Programy korekcyjno-edukacyjne wydatki w 2020 r.

Wyszczególnienie wydatków	Wydatki ogółem	w tym z dotacji
Wynagrodzenie specjalistów prowadzących programy	245 309,79	238 854,80
Wynagrodzenie koordynatorów	0,00	0,00
Koszty wynajmu sali szkoleniowej	0,00	0,00
Zakup materiałów biurowych i dydaktycznych	5 756,96	4 256,96
Szkolenia specjalistów	2 000,00	0,00
Zwrot kosztów dojazdu uczestników programu	249,82	249,82
Zakup artykułów żywnościowych	281,69	281,69
Pozostałe wydatki	0,00	0,00
ŁĄCZNIE	253 598,26	243 643,27

3.2.2. Realizowanie programów psychologiczno- terapeutycznych dla osób stosujących przemoc zmierzających do zmiany wzorców zachowań

Opracowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie to zadanie wynikające z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020. W województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r. ww. programy opracowały i realizowały 3 powiaty i 2 gminy. Przystąpiło do nich ogółem 52 osoby (15 w powiatach i 37 w gminach). Łącznie programy ukończyło 49 osób – 13 w powiatach i 36 w gminach (w tym 7 kobiet i 42 mężczyzn).

Cel 4: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

4. Wyznaczanie kierunków działań dla podmiotów i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

W ramach realizacji zadań określonych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 służby wojewody:

- trzykrotnie opracowały materiały instruktażowe, zalecenia i procedury postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie, dla osób realizujących te zadania,
- dokonały aktualizacji celem umieszczenia na stronach internetowych MPiPS, urzędów wojewódzkich i marszałkowskich bazy danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie służb na terenie województwa warmińsko-mazurskiego,
- zorganizowały wojewódzką konferencję online pt. „Jak wspierać osoby doświadczające przemocy w czasie pandemii”.

4.1. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W 2020 r. w ramach wdrożenia systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia poddano: w gminach - 211 osób, w powiatach – 25 osób.

II. Nadzór i kontrola Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne pomocy społecznej

W związku z rozprzestrzenianiem się wirusa Sars-Cov-2, w marcu 2020 r. na terenie całego kraju został ogłoszony stan epidemii. Liczne obostrzenia ograniczyły realizację działań zaplanowanych przez służby wojewody, w tym m.in. kontrole zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. W roku sprawozdawczym w ww. zakresie przeprowadzono 8 kontroli, w ramach których stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- powoływanie grup roboczych w składzie nieadekwatnym do problemów występujących w rodzinach objętych procedurą,
- wypełnienie formularza „Niebieska Karta-C” z opieszałością,
- niewskazanie w indywidualnym planie pomocy działań dla przedstawicieli wszystkich podmiotów uczestniczących w realizacji procedury „Niebieskie Karty,
- nieudokumentowanie realizacji przez członków grupy roboczej indywidualnego planu pomocy w rodzinie objętej procedurą „Niebieskie Karty”,
- zakończenie procedury „Niebieskie Karty” pomimo braku udokumentowania realizacji działań, zaplanowanych w indywidualnym planie pomocy, przez członka grupy roboczej wobec rodziny objętej procedurą wskazanie w protokole z zakończenia procedury niewłaściwej przesłanki,
- częstotliwość spotkań zespołu interdyscyplinarnego mniejsza niż określona w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- brak udokumentowania okoliczności wypełnienia formularza „Niebieska Karta - A”, w związku z podejrzeniem stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka,

- niezachowanie zasady poufności, poprzez przekazanie informacji o procedurze „Niebieskie Karty” powiatowemu centrum pomocy rodzinie,
- brak udokumentowania zaproszenia osoby, co do której istniało podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie na spotkanie grupy roboczej,
- brak wezwania osoby, wobec której istniało podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie na spotkanie grupy roboczej,
- niewypełnienie formularzy „Niebieska Karta – C,
- interes dziecka reprezentowała osoba, wobec której istniało podejrzenie, że również stosuje przemoc wobec reprezentowanego dziecka,
- brak udokumentowania przekazania kolejnych formularzy „Niebieska Karta - A” przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego członkom grup roboczych,
- niewypełnienie kolejnych formularzy „Niebieska Karta - C”, po kolejnych przypadkach stosowania przemocy w rodzinie.

MONITORING ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE w 2021 r. W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM

W 2021 roku Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki, w ramach monitorowania zjawiska przemocy w rodzinie podejmował działania obejmujące:

- I. Aktualizację na stronie internetowej urzędu wojewódzkiego baz teleadresowych instytucji samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych świadczących usługi dla osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie, z wyszczególnieniem podmiotów zapewniających miejsca schronienia oraz podmiotów świadczących wsparcie w formie poradnictwa specjalistycznego.

W województwie warmińsko-mazurskim w czerwcu 2021 r. zaktualizowano ewidencje podmiotów i organizacji a bazy zamieszczono na stronie internetowej urzędu wojewódzkiego. Zgodnie z ewidencjami w województwie zastosowano podział na zadania realizowane na rzecz osób doświadczających przemocy i osób stosujących przemoc (nowe bazy, prowadzone od 2021 r.).

1) Pomoc osobom doświadczającym przemocy:

a) podmioty udzielające pomocy:

- 84 gminne punkty konsultacyjno-informacyjne,
- 11 ośrodków interwencji kryzysowej oferujące 74 miejsca całodobowego schronienia oraz 1 ośrodek prowadzony przez gminę miejską oferujący 20 miejsc całodobowego schronienia,
- 2 ośrodki wsparcia,
- 3 specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie (SOW) oferujące 55 miejsc całodobowego schronienia,
- 4 domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oferujące 90 miejsc całodobowego schronienia,

b) 34 – organizacje pozarządowe świadczące usługi dla osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie,

c) 135 placówek poradnictwa specjalistycznego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

2) Pomoc osobom stosującym przemoc w rodzinie realizują:

- a) 116 placówek zapewniających miejsca noclegowe dla sprawców przemocy w rodzinie,
- b) 135 placówek poradnictwa specjalistycznego dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- c) 20 podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

II. Przekazanie prezesowi sądu apelacyjnego, prokuratorowi regionalnemu, komendantowi wojewódzkiemu Policji, komendantowi oddziału Żandarmerii Wojskowej, kuratorowi oświaty oraz organom samorządu terytorialnego ww. aktualnych baz teleadresowych instytucji samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych świadczących usługi dla osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie, z wyszczególnieniem podmiotów zapewniających miejsca schronienia oraz podmiotów świadczących wsparcie w formie poradnictwa specjalistycznego.

Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki przekazał aktualne bazy ww. podmiotom 29 czerwca 2021 r. za pośrednictwem platformy e-puap.

III. Monitoring pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Monitoring realizowany jest w oparciu o badanie ankietowe przeprowadzone wśród przedstawicieli ośrodków pomocy społecznej/centrów usług społecznych i powiatowych centrów pomocy rodzinie, dotyczące czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz o dane ze sprawozdań przekazywane przez ośrodki pomocy społecznej/centra usług społecznych i powiatowe centra pomocy rodzinie z terenu województwa w sprawozdaniu z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie:

- 1) W listopadzie 2021 r. przez służby Wojewody Warmińsko-Mazurskiego został opracowany raport „Czynniki sprzyjające i utrudniające skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w województwie warińsko-mazurskim”. Z raportu wynika że podstawą efektywności pomocy udzielanej osobom doświadczającym przemocy jest praca w formule interdyscyplinarnej na rzecz rodzin dotkniętych przemocą. Interdyscyplinarność odgrywa szczególne znaczenie w działaniach pomocowych, realizowanych na rzecz rodzin dotkniętych przemocą w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Na drugim miejscu, w przypadku czynników sprzyjających skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą, była gotowość tych osób do współpracy z członkami zespołu interdyscyplinarnego/grupy roboczej.

Kolejnym, istotnym elementem sprzyjającym efektywnej pracy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, według respondentów, była dostępność do pomocy specjalistów, tj. psychologa, prawnika, terapeuty.

Z analizy danych wynika natomiast, że skuteczną pomoc najbardziej utrudnia brak chęci współpracy z członkami zespołu interdyscyplinarnego czy grupy roboczej, osób stosujących przemoc w rodzinie.

Na drugim miejscu, w przypadku czynników utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą, respondenci wskazali brak gotowości ww. osób do współpracy z członkami zespołu interdyscyplinarnego/grupy roboczej. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że przeciwny czynnik, tj. gotowość osób doświadczających przemocy do współpracy z członkami zespołu interdyscyplinarnego/grupy roboczej został wysoko oceniony przez respondentów i znalazł się na drugim miejscu w przypadku czynników sprzyjających efektywnej pomocy.

Analogicznie sytuacja wygląda w przypadku czynnika dotyczącego dostępności do pomocy specjalistów (psychologa, prawnika, terapeuty). Występował on zarówno w czynnikach sprzyjających efektywnej pomocy, jak i w utrudniających skuteczną pomoc.

W obu kategoriach, w opinii respondentów, był on na tyle istotny, że znalazł się na trzecim miejscu otrzymując taką samą liczbę punktów.

- 2) Monitoring zjawiska przemocy realizowany jest za pomocą sprawozdania z „Liczby wypełnionych formularzy „NIEBIESKA KARTA - A” w województwie warmińsko-mazurskim, po zakończonym roku kalendarzowym. Tym samym w sprawozdaniu sporządzonym w 2021 r. znalazły się dane za rok 2020 r.

W 2020 r. wszczętych zostało na terenie województwa 3 375 procedur „Niebieskie Karty”. Na terenie województwa nie było gminy, w której nie zostałyby wszczęte procedury.

- 3) W kwietniu 2021 r. został sporządzony Raport – „Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie. Liczba sprawców przemocy, którym zaproponowano udział w programie korekcyjno-edukacyjnym w trakcie realizacji procedury "Niebieskie Karty" w 2020 r.”

Z raportu wynika, że 1 140 sprawcom zaproponowano udział w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnym, z czego 194 rozpoczęło program.

- 4) W marcu 2021 r. zostało sporządzone Sprawozdanie z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2020 r.:
- w 2020 r. na terenie województwa zostało zakończonych 2814 procedur „Niebieska Karta” z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie,
 - w 2020 r. na terenie województwa zakończonych zostało 467 procedur „Niebieska Karta” z uwagi na brak zasadności podejmowania działań,
 - w 2020 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego osób monitorowanych po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, u których przemoc w rodzinie ustała, na poziomie gmin było 189 a na poziomie powiatów 130.

IV. Nadzór nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez samorząd gminny, powiatowy i województwa.

1) W ramach nadzoru, kontroli kompleksowej realizacji zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zgodnie z planem kontroli Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego na 2021 r., poddano 24 jednostki samorządowe, w tym 14 gmin, 9 powiatów oraz samorząd województwa.

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono nieprawidłowości i uchybienia, w wyniku których wydano zalecenia pokontrolne.

W przypadku gmin najwięcej nieprawidłowości dotyczyło prowadzenia procedury „Niebieskie Karty”.

W przypadku powiatów najczęściej powtarzającą się nieprawidłowość stanowił brak opracowania i realizacji programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

- 2) W wyniku interwencji, skarg i doniesień prasowych wszczęto 8 postępowań wyjaśniających w oparciu o dokumentację, które przeprowadzono w oparciu o art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

V. Opracowanie materiałów instruktażowych, zaleceń i procedur.

W 2021 r. sporządzono następujące wytyczne:

- 1) „Wytyczne Wojewody Warmińsko-Mazurskiego dotyczące realizacji przez powiat zadania z zakresu administracji rządowej polegającego na opracowaniu i realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie”,

- 2) „Wytyczne Wojewody Warmińsko-Mazurskiego dotyczące realizacji przez powiat zadania wynikającego z „Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” polegającego na opracowaniu i realizacji programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie”.

Powyższe wytyczne zostały wydane przez Wojewodę 12 marca 2021 r. i następnie 29 marca przekazane za pośrednictwem e-puap samorządom. Zamieszczone zostały również na stronie internetowej urzędu wojewódzkiego.

- 3) Procedura postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie dla osób realizujących te zadania, opracowana przez nadzór wojewody, jest ogólnodostępna na stronie internetowej urzędu wojewódzkiego.

- 4) Zalecenia dotyczące dołożenia starań w celu realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, które skierowano do powiatów oraz przekazane wszystkim samorządom zalecenia Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej dotyczące zwrócenia szczególnej uwagi na sytuację dzieci w rodzinach z problemem przemocy w sytuacji pandemii.

Ponadto wszystkim samorządom gminnym z terenu województwa zostało przekazane pismo nadzorcze przypominające o obowiązku dokumentowania działań podejmowanych w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym dokumentowania realizacji planu pomocy rodzinie objętej procedurą „Niebieskie Karty”.

VI. Podejmowanie działań zmierzających do nawiązania i wzmocnienia współpracy między służbami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie

1) W kwietniu 2021 r. została zaktualizowana „Baza danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie województwa” i zamieszczona na stronie internetowej urzędu wojewódzkiego.

2) Wojewódzki Koordynator Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie uczestniczył w 2 ogólnopolskich spotkaniach on-line Wojewódzkich Koordynatorów.

3) Na prośbę Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w kwietniu 2021 r. wystąpiono do wszystkich ośrodków pomocy społecznej o wzięcie udziału w projekcie badawczym realizowanym przez Szkołę Wyższą Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie, przy współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości oraz Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej, w celu dokonania ewaluacji procedur wynikających z ustawy o zmianie ustawy Kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Służby wojewody zbierały ankiety dotyczące badania oraz przekazały je do Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie.

4) W kwietniu 2021 r. Przeprowadzono na terenie województwa badanie ankietowe dotyczące znajomości znaku „help me”. W oparciu o jego wyniki opracowano raport dotyczący poziomu znajomości znaku wśród mieszkańców województwa. Z uwagi na słabą rozpoznawalność znaku „help me” przygotowano informację propagującą znak oraz aplikację „Twój parasol” wśród pracowników urzędu, instytucji i mieszkańców regionu oraz zamieszczono ją na stronie internetowej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

5) W kwietniu 2021 r. ramach Programu Osłonowego „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie” – edycja 2021 r. organizowanego przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej, służby Wojewody

Warmińsko-Mazurskiego dokonały oceny formalnej i wstępnej-merytorycznej nadesłanych projektów, w wyniku której 4 projekty przekazano do etapu centralnego. Jeden z przekazanych projektów ostatecznie nie został zakwalifikowany do dofinansowania.

- 6) W listopadzie 2021 r. Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie wziął udział w akcji „Biała Wstążka”, która inauguruje corocznie ogólnopolską kampanię Przeciw Przemocy ze względu na Płeć.
- 7) W grudniu 2021 r. służby Wojewody Warmińsko-Mazurskiego zorganizowały konferencję wojewódzką online pt. „Jak skutecznie zatrzymać przemoc domową – motywowanie osób stosujących przemoc w rodzinie do zmiany”.

EWALUACJA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

W celu oceny zjawiska przemocy w rodzinie dokonano analizy danych przedstawionych w Sprawozdaniu za 2020 r. z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz analizy wyników kontroli kompleksowych przeprowadzonych w 2021 r. w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym 9 jednostek powiatowych i 14 gminnych.

Cel 1: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W wyniku analizy ww. sprawozdania stwierdzono, że:

- we wszystkich 21 powiatach został opracowany i był realizowany powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- w 3 powiatach nie opracowano programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

W oparciu o analizę wyników kontroli kompleksowych stwierdzono, że:

- w 1 powiecie nie został opracowany i tym samym nie był realizowany powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- w 4 powiatach nie zostały opracowane i tym samym nie były realizowane powiatowe programy służące działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

W ww. przypadkach wydano zalecenia pokontrolne wskazujące na konieczność podjęcia działań w tym zakresie.

Cel 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Należy przyjąć, że baza instytucji pomocowych funkcjonujących na terenie województwa jest wystarczająca, ponieważ w 2021 r., nie została zgłoszona nowa instytucja do rejestru prowadzonego przez wojewodę.

Obecnie na terenie województwa funkcjonują z miejscami całodobowego schronienia:

- 3 specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
 - 4 domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
 - 11 ośrodków interwencji kryzysowej,
- oraz podmioty udzielające pomocy bez miejsc całodobowego schronienia:
- 84 punkty konsultacyjne,
 - 2 ośrodki wsparcia.

Oferta działań pomocowych dla osób doświadczających pomocy jest ogólnodostępna na stronach internetowych: urzędu wojewódzkiego, powiatowych centrów pomocy rodzinie, gminnych ośrodków pomocy społecznej/centrów usług społecznych, a także na tablicach ogłoszeń w instytucjach samorządowych.

Zarówno z analizy ww. sprawozdania, jak też z analizy wyników przeprowadzonych w 2021 r. kontroli wynika, że wszystkie samorządy w województwie prowadzą działania interwencyjne na rzecz osób dotkniętych przemocą, tj. realizują w grupach roboczych procedurę „Niebieskie Karty”, podejmują również działania informacyjne. Większość jednostek samorządowych prowadzi także działania profilaktyczne i edukacyjne.

Na podstawie analizy wyników ww. kontroli należy stwierdzić, że działania prowadzone w ramach procedury „Niebieskie Karty” są realizowane w większości przypadków z nieprawidłowościami polegającymi na braku interdyscyplinarności na etapie opracowania indywidualnego planu pomocy oraz prowadzenia działań. Kolejną, najczęściej stwierdzaną nieprawidłowością jest brak dokumentowania działań przez członków grup roboczych, które skutkują brakiem formalnego uzasadnienia do zakończenia procedury.

W ww. przypadkach wydano zalecenia pokontrolne, wskazujące konieczność podjęcia działań zmierzających do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

Cel 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Samorządy w województwie realizują działania skierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Na poziomie gmin są to przede wszystkim działania interwencyjne podejmowane w ramach procedury „Niebieskie Karty”. Z ww. sprawozdania za rok 2020 wynika, że „Niebieska Karta-D” została wypełniona w 66,5% w stosunku do ilości sporządzonych „Niebieskich Kart-C”.

Na poziomie powiatów są to działania edukacyjne, zmierzające do zmiany zachowań tych osób realizowane w formie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W wyniku analizy sprawozdania za 2020 r. stwierdzono, że:

- w 7 powiatach nie zostały opracowane i tym samym nie były realizowane programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W oparciu o analizę wyników kontroli przeprowadzonych w 2021 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego stwierdzono, że:

- w 3 powiatach nie zostały opracowane i tym samym nie były realizowane programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Jednocześnie w trakcie działań kontrolnych, przedstawiciele podmiotów uprawnionych do realizacji ww. programów zgłaszali zbyt niski poziom finansowania przypadający na jedną osobę ze środków budżetu państwa.

Statystyki dotyczące liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” przez zespoły interdyscyplinarne w poszczególnych gminach powiatów jednoznacznie wskazują na potrzebę realizacji ww. zadania. Mając na uwadze powyższe zespół kontrolujący w trakcie prowadzenia kontroli oraz w wystąpieniach pokontrolnych wskazywał konieczność podejmowania dalszych działań mających na celu realizację ww. programów.

Cel 4: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług

System wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc posiadają, zgodnie z danymi wskazanymi w Sprawozdaniu za 2020 r., 4 z 21 powiatów i 21 ze 116 gmin.

Z informacji uzyskanych, w trakcie kontroli kompleksowych, wynika, że obecnie jest zbyt mała oferta ogólnodostępnych szkoleń. Ponadto, w realizacji zadań uczestniczą nowe osoby, które nie przeszły specjalistycznego szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

REKOMENDACJE

Cel 1: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Niezbędne jest zapewnienie w każdej gminie dostępności do poradnictwa specjalistycznego. Wskazane jest, aby osoby dotknięte przemocą miały możliwość skorzystania w swojej gminie z pomocy nie tylko pracownika socjalnego, ale również psychologa, prawnika, psychologa czy terapeuty. Dlatego też, uzasadnione jest funkcjonowanie w każdej gminie punktu konsultacyjnego oferującego konsultacje w zakresie psychologicznym, prawnym, pedagogicznym czy terapeutycznym. Działalność punktów konsultacyjnych udzielających pomocy w związku z problemem alkoholowym współwystępującym łącznie z problemem przemocy w rodzinie, mogłoby być finansowane np. ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Cel 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Efektywność działań pomocowych na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie jest uzależniona od stopnia zaangażowania we współpracę z „pomagaczami” osób doświadczających przemocy jak i osób stosujących przemoc wobec bliskich. Wpływ na to mają bez wątpienia przedstawiciele służb zaangażowanych w obszar przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Niezbędnym elementem w tym obszarze jest profesjonalizm, przez który należy rozumieć rozwinięte kompetencje i pełne zaangażowanie w obowiązki zawodowe. Dlatego też, należy dbać o rozwój zawodowy realizatorów zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji poprzez udział w różnych formach kształcenia, służy zarówno realizatorom zadań, jak i rodzinom dotkniętym przemocą, na rzecz których ww. działają. Tematyka szkoleń powinna również uwzględniać zagadnienia dotyczące motywowania osób dotkniętych przemocą oraz osób ją stosujących do współpracy z realizatorami procedury „Niebieskie Karty”, a także do podejmowania działań ukierunkowanych na zmianę.

Działania podejmowane na rzecz osób dotkniętych przemocą należy prowadzić interdyscyplinarnie. W związku z tym skład grup roboczych, tworzonych do realizacji

procedury „Niebieskie Karty” musi być adekwatny do potrzeb i problemów rodzin dotkniętych przemocą. W skład grup roboczych należy bezwzględnie powoływać przedstawicieli wszystkich podmiotów niezbędnych do objęcia rodzin kompleksowym i wieloaspektowym wsparciem. Konieczny jest udział przedstawiciela oświaty, w osobie pedagoga lub nauczyciela, w sytuacji, gdy w rodzinie dotkniętej przemocą są dzieci w wieku szkolnym. Należy zapewnić udział przedstawiciela ochrony zdrowia, nie tylko w sytuacji, gdy w rodzinie jest problem zdrowotny, ale także w sytuacji, gdy w rodzinie są małe dzieci, nieobjęte systemem oświaty lub osoby w podeszłym wieku. Obowiązkowy jest udział kuratora sądowego w przypadku orzeczonego dozoru wobec sprawcy przemocy jak również w sytuacji, gdy rodzina objęta jest jego nadzorem. Niezbędny jest udział asystenta rodziny, w sytuacji, gdy obejmuje on pomocą rodzinę, w której prowadzona jest procedura „Niebieskie Karty”.

Interdyscyplinarność odnosi się nie tylko do właściwego składu grup roboczych, powinna mieć także odzwierciedlenie w działaniach pomocowych na rzecz rodzin. Dlatego wszyscy członkowie grup roboczych realizujący procedurę „Niebieskie Karty”, muszą mieć określone zadania, zgodnie z ich kompetencjami i możliwościami, które powinny być wskazane w indywidualnym planie pomocy rodzinie.

Cel 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Podczas wypełniania formularza „Niebieska Karta-D” należy zintensyfikować działania mające na celu motywowanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym.

Istotne jest prowadzenie oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, monitorowanie ich jakości oraz kwalifikacji osób je prowadzących.

Cel 4: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług

Praca zarówno z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, jak i z osobami ją stosującymi, wymaga szczególnej wiedzy i umiejętności. Dlatego też, należy zapewnić osobom działającym na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie zapewnić możliwości rozwoju ich umiejętności interpersonalnych, np. poprzez specjalistyczne szkolenia. Tematyka

szkoleń powinna uwzględniać zagadnienia dotyczące nawiązywania kontaktów z ofiarą przemocy w rodzinie i sprawcą przemocy w rodzinie, identyfikowania i wzmacniania ich zasobów, motywowania do zmian, skutecznej komunikacji. Szkolenia powinny być prowadzone przede wszystkim metodami interaktywnymi - warsztatowymi, ćwiczeniowymi.